

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/207624,Jacek-Wrobel-Polscy-uchodzcy-w-Afryce-wschodniej.html>
26.02.2026, 19:04

[Następny](#)

[Powrót](#)

Jacek Wróbel: Polscy uchodźcy w Afryce wschodniej

Wiosną i latem 1942 r. wraz z Armią Polską gen. Władysława Andersa ewakuowano z ZSRS ponad 41 tys. polskich cywilów mających za sobą doświadczenia deportacji i pobytu na „niehumanitarnej ziemi”. Niemożliwe było utrzymanie takiej liczby ludzi na terenie Iranu, powstała więc kwestia ich rozmieszczenia.

27.08.2026

[Afryka Władysław Anders ZSRS](#)

W lipcu 1942 r. władze brytyjskie podjęły decyzję osiedlenia polskich uchodźców na czas wojny w Kenii, Tanganice i Ugandzie. Pierwszy transport uchodźców polskich ze Związku Sowieckiego dotarł statkiem do portu Tanga w Tanganice 27 sierpnia 1942 r. Transportem tym przybyło 1400 osób, z których połowa pozostała w Tanganice, a drugą grupę wysłano do Ugandy. Do początków listopada 1942 r. do Afryki dotarło już 11 131 osób.

Na Czarnym Lądzie

Największe skupiska polskiej ludności powstały w Tanganice i Ugandzie. 3 grudnia 1944 r. w Afryce wschodniej przebywało 13 364 Polaków: w Tanganice – 6631 osób, w Ugandzie – 6443 osób, a w Kenii – 290 osób. W lutym 1945 r. zwiększyła się liczba Polaków w Kenii – założono w kenijskim Rongai polskie osiedle szkolne z trzystoma dziećmi.

W Afryce wschodniej powstało sześć dużych, stałych osiedli uchodźców polskich. Największym było osiedle w Tengeru w Tanganice, położone na stokach góry Meru w pobliżu Kilimandżaro. Wybudowano tu 947 domków z gliny, pokrytych liśćmi bananowymi, przypominających chaty tubylców. W Tengeru w szczytowym okresie mieszkało ponad 4 tysiące osób. Osiedle istniało w latach 1942 – 1952.

Domostwa w obozach były na zróżnicowanym poziomie: od domków z gliny po murowane domy. Problemem był gorący klimat oraz choroby – w większości lokalizacji istniało zagrożenie malarią. W Tengeru łatwo było zarazić się różnymi pasożytami (pchółki ziemne, larwy much), z którymi osadnicy stopniowo uczyli się coraz skuteczniej walczyć. Rekompensatą była jednak piękna przyroda otaczająca osiedle.

Uchodźcy otrzymywali odzież i przydział żywności oraz pieniądze na drobne wydatki osobiste. Mieszkańcy osiedli, porównując warunki życia w Afryce ze swoim pobytem w Związku Sowieckim, uznawali to za zmianę na lepsze.

Wyżywienie dostarczano do osiedli w sposób instytucjonalnie zorganizowany. Były duże jadalnie, gdzie stołowała się zazwyczaj cała ludność osiedla. Rzadziej zabierano gotowe posiłki do domu lub gotowano w domach korzystając z dostarczonych produktów.

Dużą rolę w zapewnieniu żywności spełniały farmy zorganizowane przy osiedlach przez Polaków. Uprawiano tam warzywa, hodowano drób i bydło. Na farmie rolnej w Tengeru pracowało około 300 Polaków, przeważnie kobiet, oraz około 160 tubylców.

W Tanganice, poza osiedlem w Tengeru, powstały osiedla w miejscowościach: Kondoa (430

mieszkańców), Ifunda (780 osób) i Kidugala (blisko 800 osób). W Ugandzie powstały dwa wielkie osiedla - w Masindi (ponad 3600 mieszkańców) i w Koja (ok. 2800 osób). Istniały też na obszarze Afryki wschodniej małe placówki polskie liczące od kilkunastu do ponad stu osób.

Od lutego 1943 r. polskich uchodźców rozlokowywano również w osiedlach w krajach Afryki południowej - w Rodezji Północnej (obecnie Zambia) i w Rodezji Południowej (obecnie Zimbabwe) oraz w Unii Południowej Afryki (obecnie RPA).

Namiastka domu

Do budowy obozów brytyjska administracja zatrudniła tubylców, którzy również z własnej inicjatywy pomagali polskim uchodźcom w najtrudniejszym, początkowym okresie osiedlenia. W Tanganicy okoliczne plemiona dostarczyły Polakom duże ilości materiałów budowlanych oraz żywność.

Kontakty Polaków z Afrykanami trwały również w późniejszym okresie. Tubylcy wchodzili w kontakty z Polakami, tak z ciekawości, jak i sprzedając im owoce i warzywa. Częściej kontaktowała się ze sobą młodzież polska i afrykańska. Ogólnie stosunki między Polakami a Afrykańczykami były dobre. Jeszcze wiele lat po wojnie tubylcy dobrze wspominali Polaków, a niektórzy mówili trochę po polsku.

92% osób osiedlonych w polskich obozach w Afryce pochodziła ze wschodniej części Polski, 8% z pozostałej części kraju. Około 95% ludności osiedli stanowili Polacy. Byli też wśród uchodźców Żydzi, Ukraińcy i Białorusini.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

ZSRS

Artykuł